



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ**

Enhet 1

DOM
2016-11-14
Meddelad i Luleå

Mål nr
845-16

KLAGANDE

Tatjana Dahlberg, 941115-6285

Ombud: Anthony Sundström
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Försäkringskassan
851 93 Sundsvall

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans omprövningsbeslut den 12 februari 2016,
dnr 063635-2015

SAKEN

Assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken, SFB

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans beslut och förklarar att
Tatjana Dahlberg har rätt till assistansersättning.

Handlingarna i målet överlämnas till Försäkringskassan för utredning av hur
många timmar assistansersättning Tatjana Dahlberg är berättigad till.

Dok.Id 80423

Postadress
Box 849
971 26 Luleå

Besöksadress
Skeppsbrogatan 43

Telefon
0920-29 54 90
E-post: forvaltningsrattenilulea@dom.se
www.domstol.se/forvaltningsratt

Telefax
0920-22 04 59

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Tatjana Dahlberg har tidigare uppburit assistansersättning med 21 timmar per dag. Försäkringskassan gjorde en ny prövning och beslutade att inte bevilja henne fortsatt assistansersättning. Beslutet hade bl.a. följande motivering. Tatjana Dahlbergs behov av hjälp med de grundläggande behoven personlig hygien, på- och avklädning och måltider bedöms inte vara av privat och integritetskänslig karaktär. Hon klarar av att sköta dessa behov med sådana motivations- och aktiveringsinsatser samt påminnelser som inte ses som ett grundläggande hjälpbehov. För att kommunikation ska beaktas som ett grundläggande hjälpbehov krävs att den personlige assistenten ska behöva ha kunskap om den försäkrade, om funktionsnedsättningen och om sättet att kommunicera. Befintliga medicinska underlag och utredningen i hennes ärende styrker dock inte ett behov av hjälp med kommunikationen i form av ett grundläggande hjälpbehov.

För att annan hjälp som kräver ingående kunskaper om den enskilde ska beaktas som ett grundläggande behov ska personen det gäller endast kunna ta emot hjälp från personer med ingående kunskaper om honom eller henne. Dels kan det handla om situationer där personen på grund av psykisk funktionsnedsättning har behov av hjälp av övervakande karaktär och dels situationer där det krävs kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser eller att förmå personen i fråga att överhuvudtaget klara av de grundläggande behoven att klä på sig, sköta sin hygien eller att kommunicera. Det räcker dock inte med enbart en psykisk funktionsnedsättning för att en person ska behöva aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Det krävs även ett utåtagerande aggressivt beteende samt en risk för allvarliga konsekvenser. Det krävs dessutom antingen att denna risk uppstår med viss frekvens, det vill säga att någon ofta behöver ingripa, eller att aggressiviteten är mycket lättväckt, oförutsägbar och våldsam. Handlingarna i ärendet styrker inte behov av kvalificerad tillsyn av övervakande karaktär på grund av risk för

att Tatjana Dahlberg allvarligt ska skada sig själv eller andra även om hon har behov av stöd och tillsyn i sin vardag. Situationer som medför risk bedöms därmed inte uppstå med sådan frekvens att behovet av tillsyn kan ses som tillsyn av övervakande karaktär där det krävs ingående kunskaper om henne.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Tatjana Dahlberg yrkar att förvaltningsrätten ska ändra Försäkringskassans beslut och bevilja henne assistansersättning. Hon anför i huvudsak följande. Hennes grundläggande hjälpbehov består huvudsakligen av sådan annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om henne i form av kvalificerade aktiverings- och motivationsinsatser samt aktiv tillsyn. Till följd av sina psykiska funktionsnedsättningar saknar hon förmåga och omdöme att kunna ta hand om sin egen person. Enligt intygen behöver hon stöd av personer med ingående kunskaper om henne och hennes funktionsnedsättning, annars finns det en risk för självska debeteende. Det tar lång tid att lära känna henne. Det räcker inte med en vanlig arbetsinstruktion och information om hennes diagnos för att kunna ge henne behövligt stöd. Till följd av självska debeteendet och det destruktiva beteendet blir hon aggressiv gentemot andra. Om hon inte får stöd av någon som förstår henne väl och kan förklara en situation för henne orsakas oro och risk för självskada. Tack vare kontinuitet med personliga assistenter har hennes självska debeteende minskat. Omständigheten att den personliga assistansen fungerat väl kan inte tolkas på så sätt att hennes behov av personlig assistans har minskat. Utan personlig assistans finns det en stor risk för att hennes självska debeteende åter ska öka.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Utredningen ger inte stöd för att det krävs ingående kunskaper om Tatjana Dahlberg för att motivera och aktivera henne. I utredningen beskrivs

förvisso allvarliga konsekvenser, men utredningen ger inte stöd för att risksituationerna inträffar med sådan frekvens som krävs för att tillsynen av Tatjana Dahlberg ska anses utgöra allvarlig tillsyn av övervakande karaktär.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering m.m.

Enligt 51 kap. 2 och 3 §§ SFB kan en försäkrad, som omfattas av personkretsen enligt 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS. För detta krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS.

Med personlig assistans avses enligt 9 a § LSS ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

I förarbetena till 9 a § LSS anförs bl.a. följande. Det är främst personer med fysiska funktionshinder och med de mest omfattande behoven som blir berättigade till insatsen personlig assistans. Personer som helt eller i stor utsträckning själva klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov och som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser bör inte ha rätt till personlig assistans. Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att dessa personer istället får sina behov tillgodosedda genom andra insatser enligt LSS eller socialtjänstlagen, som i många fall på ett bättre sätt kan tillgodose behoven. Undantagsvis bör emellertid även personer med

psykiska funktionshinder kunna vara berättigade till personlig assistans. Så bör kunna vara fallet i situationer där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret ställer krav på sådan praktisk hjälp som är en förutsättning för att den enskildes grundläggande behov ska kunna tillgodoses (prop. 1995/96:146 s. 13).

I avgörandet RÅ 2009 ref. 57 uttalade Högsta förvaltningsdomstolen följande om rätten till personlig assistans. Insatsen personlig assistans ska vara förbehållen hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag räknas normalt sett inte till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

Högsta förvaltningsdomstolens dom i RÅ 2000 not. 97 gällde en kvinna som bl.a. handlade oberäkneligt och irrationellt och ständigt behövde någon i sin närhet som förstod hur hon fungerade och kunde ge henne stöd och hjälp. På grund av aggressionsutbrott kunde hon bli farlig för sig själv och för omgivningen. Hon behövde därför ständig tillsyn för att inte hamna i farliga situationer. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg visserligen att hon behövde hjälp med flera av de grundläggande behoven men uttalade även att hon i viss omfattning behövde sådan aktiv tillsyn som i praxis ansetts falla inom ramen för den funktionshindrades grundläggande behov. Vidare fick det enligt Högsta förvaltningsdomstolen anses visat att den hjälp hon behövde förutsatte ingående kunskaper om henne.

Utredningen i målet

Tatjana Dahlbergs personliga assistent Therese Forsberg har i en skrivelse bl.a. uppgett följande. Det tog två år innan hon lärde känna Tatjana Dahlberg väl. Tatjana Dahlbergs sociala kunskap kommer inte naturligt och hon har svårt att ta kontakt. Hon har en ständigt närvarande självdestruktiv sida. Som assistent måste hon titta noga efter små tecken så att den självdestruktiva sidan inte ska eskalera. Tatjana Dahlberg skadar sig själv på olika sätt, t.ex. genom att borra in sina naglar i huden, ta vassa föremål mot sin nacke eller andra delar av kroppen och slita av hårstrån.

I Försäkringskassans utredning har bl.a. följande antecknats efter ett möte med bl.a. Tatjana Dahlbergs föräldrar och Therese Forsberg den 9 juni 2015. Tatjana Dahlberg blir ledsen om saker inte klaras upp och om hon inte förstått vad som har hänt. Hon kan älta saker under lång tid. Man behöver förstå var ramarna för hennes uppfattningsförmåga finns, hennes fixeringar och de potentiella risker som finns. Hon är lättledd och mycket orädd samt kan hamna i situationer som hon inte kan hantera. Hon har ett självskadet beteende och är mer utåtagerande hemma än i skolan. Hon har svårt att hitta i olika miljöer. Hon har lämnat hemmet sex gånger det senaste halvåret men har inte gått långt. Det har hänt att hon gömt sig för sina föräldrar då de letat efter henne.

I ett läkarintyg för assistans den 15 juni 2015 uppger läkaren Fredrik Erlandsson vid Piteå hälsocentral bl.a. följande. Tatjana Dahlberg har en psykisk utvecklingsstörning samt en betydande ADHD-problematik. Utöver detta har hon en autistisk problematik. Hennes assistenter får dagligen hjälpa henne med att skifta focus från självskadetankar. Hon har inte förmåga eller omdöme att avgöra när situationer kan bli farliga och hamnar därför ideligen i sådana situationer. I ett kompletterande intyg den 17 september 2015 anför Fredrik Erlandsson bl.a. att brist på aktiv tillsyn

tidigare har lett till allvarliga konsekvenser som exempelvis självdestruktivt beteende och aggressivitet riktad mot annan.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten antecknar att domstolen genom dom denna dag i mål nr 618-16 har beviljat Tatjana Dahlberg personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Det är ostridigt att Tatjana Dahlberg tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS. Förvaltningsrätten anser dock att det inte framförts omständigheter i målet som tyder på att Tatjana Dahlberg behöver sådan hjälp med personlig hygien, måltider, av- och påklädnad och kommunikation som förutsätter ingående kunskaper om henne. Frågan är då om hon behöver annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om henne i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Tatjana Dahlbergs tidigare assistansersättning grundade sig på att hon hade ett grundläggande hjälpbehov i form av aktiv tillsyn under all vaken tid. Förvaltningsrätten anser att det av utredningen i förevarande mål inte framkommit annat än att hon alltjämt har ett självskadebeteende. Med hänsyn till hur självskadebeteendet har beskrivits i utredningen får det anses finnas risk för allvarliga konsekvenser till följd av beteendet. Eftersom det i intygen uppges att beteendet är ständigt närvarande men kan avledas av någon som känner Tatjana Dahlberg är det förvaltningsrättens mening att tillsynen får anses vara av övervakande karaktär och att den aktiva tillsynen förutsätter ingående kunskaper om henne.

Eftersom självskadebeteendet enligt intygen är ständigt närvarande får den tid under vilken Tatjana Dahlberg behöver personlig assistans för sina grundläggande behov anses överstiga ett genomsnitt om 20 timmar per

vecka. Tatjana Dahlberg har därmed rätt till assistansersättning. Den närmare utredningen av hur många timmar assistansersättning Tatjana Dahlberg ska vara berättigad till bör göras av Försäkringskassan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i formulär DV 3104/1 C (se bilaga).

Fredrik Sellberg

I avgörandet har även nämndemännen Göran Hedmark, Ulf Lindeberg och Robert Edin deltagit.

Hans Sjölander har föredragit målet.



HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.